

جهان دیگری ممکن است

هژیر پلاسچی

عکس ها: عسل اخوان، سارا دهکردی، عادل مرادی، مزدک شالگونی

گزارش فروم اجتماعی اروپا در استانبول

استانبول شهر آواره پی است از آن رو که در مابین دو جهان ایستاده است. در فاصله ی انفصال شرق از غرب و به همین دلیل شاید نه غربی غربی ست و نه شرقی شرقی. یک سوی آن پر است از دیسکوهای مدرن و تکنولوژی پیشرفته و در سوی دیگر قل قل قلیان ها و صدای تاس تخته نرد غوغا می کند. شهر گریه های آواره و گداهای سمج با بوی خوش غذاهای ترکی و بساط بلالی ها و بلوط فروش ها. و همه ی اینها کافی است تا خیابان های استانبول پر باشد از توریست هایی که از همه جای جهان آمده اند تا روزهای خوشی داشته باشند. در روزهای آغازین ماه ژوئن 2010 اما استانبول توریست های جدیدی را تجربه کرد. فعالان چپگرایی که از همه جای اروپا به این شهر آمده بودند تا با هم علیه نظم مسلط جهانی توطئه کنند.

انترناسیونال جنبش ها در استانبول

اولین نشست فروم اجتماعی جهانی در 25 ژانویه ی سال 2001 در شهر سائوپائولوی برزیل برگزار شد تا از آن پس محلی باشد برای دیدار و همفکری فعالان جنبش های اجتماعی در سطح جهان تا با هم در مورد چگونگی مبارزه با گسترش نولیبرالیسم و سرمایه داری، مبارزه با جهانی سازی امپریالیستی و نیز تلاش برای سوسیالیزه کردن جامعه بحث و تبادل نظر کنند، تجربیات مبارزه را به یکدیگر انتقال دهند و برای مبارزه ی مشترک برنامه ریزی کنند. فروم اجتماعی جهانی محل دیدار و تبادل نظر آنهایی است که هنوز اعتقاد دارند «جهان دیگری ممکن است». فروم اجتماعی اروپا در شمار جلسات محلی همین فروم اجتماعی جهانی است که هر دو سال یک بار در یکی از شهرهای اروپایی برگزار می شود تا فعالان جنبش های اجتماعی اروپایی به صورت متمرکزتری در مورد مسائل مطرح در اروپا و یا مسائل مطرح در مورد اروپا و جهان با هم گفتگو کنند و در خلال همین گفتگوها شبکه های اجتماعی مبارزه با نظم مسلط شکل بگیرد. نشست فروم در استانبول که از 1 تا 4 ژوئن برگزار شد، ششمین نشست فروم اجتماعی اروپا بود که تنها به فاصله ی چند روز از پایان نشست فروم اجتماعی آمریکا آغاز شد.

نشست استانبول و ویژگی های نیمه جنوبی _ نیمه شمالی بودن این شهر بازتاب روشنی در برنامه های فروم داشت. هرچند به رسم معمول کنفرانس های بسیاری در مورد وضعیت امروز سرمایه داری و آینده ی مبارزه ی سوسیالیستی هم برگزار شد اما تعداد کنفرانس هایی که در آنها مسائل کشورهای جنوب و به ویژه کشورهای خاورمیانه بررسی می شد، به طور چشمگیری زیاد بود. از مسئله ی زنان در کشورهای خاورمیانه تا مسائل پناهندگان و پناهجویان، از مسئله ی فلسطین تا مسئله ی اقلیت های جنسی و از مسائل محیط زیستی کشورهای جنوب تا بازتاب بحران اقتصادی سرمایه داری در این کشورها و بررسی وضعیت عراق و افغانستان پس از جنگ های امپریالیستی موضوع

بحث و بررسی کنفرانس های متعدد نشست استانبول بود. علاوه بر این بی نظمی هایی که در کار برگزاری فروم به چشم می خورد بازتاب دهنده ی روحیه ی شرقی دست اندرکاران برگزاری نشست بود که با روش کاری نظم محور اروپایی تضاد آشکاری داشت.

نشست استانبول اما ویژگی برجسته ی دیگری هم داشت و آن تجربه یی بود که ترکیه از سر می گذراند. شاید ترکیه هرگز، جتا پس از سقوط دیکتاتوری نظامی در این کشور چنین فضایی را در خود ندیده بود. هرچند چند سالی است که احزاب و سازمان های چپ و هم چنین شبکه های آلترناتیو به شکل علنی در ترکیه فعالیت می کنند اما هرگز امکان چنین حضور اجتماعی وسیع و به رخ کشیدن خودشان را نداشته اند. نشست استانبول در واقع گام بلندی برای جنبش های مترقی اجتماعی در ترکیه هم محسوب می شد که در پیوند با مبارزه ی جهانی حضور اجتماعی خود را تحکیم کنند و گسترش دهند.

ترکیه شوکه می شود

اولین شوک به جامعه ی ترکیه اما نه با آغاز نشست فروم بلکه دو روز پیش از آن، در 29 می وارد شد. در این روز با برنامه ریزی قبلی و در مجموعه ی برنامه های تدارکاتی فروم، تظاهرات بزرگی در حمایت از همجنس گرایان و اقلیت های جنسی برگزار شد. هرچند همجنس گرایی در ترکیه جرم محسوب نمی شود و حتا در چند سال اخیر کلپ های کوچک و دور از چشمی هم در شهرهای بزرگ ترکیه گشوده شده است اما با توجه به مشکلات فرهنگی جامعه ی کشورهای اروپایی در برخورد با همجنسگرایان به رغم قدمت نسبتن طولانی «رسمی» شدن همجنس گرایی در این کشورها، می توان تصور کرد حضور همجنس گرایان با همان شمایل کارناوال های اروپایی در خیابان های استانبول چه شوک عظیمی برای جامعه محسوب می شود.

برگزاری این تظاهرات به عنوان اولین تظاهرات تدارکاتی فروم در استانبول اما مفهوم دیگری را هم در درون خودش حمل می کرد و آن تاکید بر ماهیت و بالقوه گی های رادیکال جنبش همجنس گرایان بود. یعنی همان مفهومی که به دلیل ادغام بخش بزرگی از این جنبش در ساختار نمادین کشورهای نمایشی _ دموکراتیک غربی، از معنای

رادیکال خود تهی شده است. برگزاری این تظاهرات تأکیدی بر معنای سرا پا سیاسی و رادیکال مسئله ی همجنس گرایان بود .

زنان جهان متحد شوید

دومین تظاهرات تدارکاتی فروم در استانبول مارش بزرگ زنان بود. این مارش پس از برگزاری چند نشست ویژه ی بررسی مسئله ی زنان و به ویژه با تأکید بر جنبش های زنان در کشورهای خاورمیانه و پس از اجرای دسته جمعی سرود انترناسیونال، در روز 30 می و یک روز پیش از آغاز نشست استانبول در خیابان استقلال انجام گرفت. در این مارش علاوه بر فعالان جنبش زنان ترکیه و نیز زنان کرد، نزدیک به سه هزار نفر از فعالان جنبش زنان از کشورهای مختلف اروپایی و همچنین از ایران و عراق حضور داشتند. شعارهای اصلی این تظاهرات عبارت بود از «زن، زندگی، آزادی»، «اگر زنان تغییر کنند جهان دگرگون خواهد شد» و «زنان جنگ نمی خواهند.»

ایرانی ها در فروم اروپایی ها

نشست استانبول می توانست فرصت مناسبی برای فعالان جنبش های اجتماعی ایران باشد تا بتوانند با حضور در این نشست هم تجربه ی متفاوتی از مبارزه و گفتگو را تجربه کنند و هم با توجه به حساسیت های موجود در مورد ایران، جنبش اعتراضی اخیر و وضعیت جنبش های اجتماعی در ایران قدمی در راه پیوند با مبارزه ی جهانی بردارند. با این وجود کل حضور ایرانی ها در نشست استانبول محدود شد به شرکت در تظاهرات و کنفرانس های دیگران و البته برگزاری یک کنفرانس کوچک. کنفرانس نشریه ی «منجیق» هم به دلیل این که گردانندگان آن نتوانسته بودند هزینه ی 200 یورویی

برگزاری نشست را تامین کنند، منتفی شد. ظاهرن حضور و شرکت فعال در نشستی که بزرگترین نشست جنبش های اجتماعی مترقی اروپایی محسوب می شود هیچ جذابیتی برای مبارزان ایرانی که انتظار دارند همه ی جهان از مبارزه ی آنها حمایت کند، نداشت. اگر فعالان داخل کشور بنا به هر توجیهی نخواستند یا نتوانستند در نشست استانبول شرکت کنند اما جای خالی فعالان خارج از کشوری که برای ارتباط و جلب پشتیبانی دولت ها و احزاب «رسمی» و شرکت در مراسم های نمایشی و اخته شده ی رسمی مانند تظاهرات اتحادیه ها در اول ماه می یا جشن اومانیته سر و دست می شکنند، به شدت محسوس بود.

کنفرانس کوچک ایرانی ها هرچند در حاشیه ی فروم بود اما حضوری بود در حد توانستن. در این کنفرانس که در روز دوم نشست استانبول برگزار شد، عادل مرادی در مورد وضعیت جنبش کارگری و جنبش دانشجویی در ایران سخن گفت، نرگس در مورد وضعیت جنبش زنان ایران و پیران آزاد در مورد سیاست های اقتصادی نولیبرالی دولت احمدی نژاد. بحث مفصلی که پس از سخنرانی سخنرانان درگرفت نشان می داد اگر این حضور گسترده تر بود و نیز برنامه ریزی شده تر امکان های بیشتری گشوده می شد.

دیپورت را متوقف کنید

روز دوم نشست استانبول همچنین همراه بود با سازماندهی یک تظاهرات چند صد نفره از سوی گروهی از آنارشویست ها و یک گروه از تروتسکیست های ترک در دفاع از حقوق پناهجویان. شعار اصلی این تظاهرات که از ایستگاه مترو به سوی «یابانچی شعبه» یا همان زندان مخصوص اتباع خارجی در استانبول انجام گرفت، «نه مرز، نه کشور/ دیپورت را متوقف کنید» بود. در مقابل زندان تظاهرات کننده گان در حالی که از سوی پلیس و ماموران امنیتی ترک دوره شده بودند به زبان های فارسی، ترکی، کردی، فرانسه و انگلیسی با زندانیان سخن گفتند و زندانیان نیز از پشت میله ها با ابراز احساسات پشتیبانی خود را از این حرکت نشان می دادند. در این زندان صدها نفر از کشورهای مختلف به جرم اقامت غیرقانونی در ترکیه و یا تلاش برای خروج غیرقانونی از خاک ترکیه در حبس به سر می برند. به گفته ی زندانیان تعداد زیادی کودک نیز در بند زنان این زندان در کنار مادرانشان زندانی شده اند. زندانیان یابانچی شعبه از کوچک ترین امکانات بهداشتی و آسایشی بی بهره اند و برخی از آنها ماه هاست در این زندان به سر می برند. به گفته ی یکی از زندانیان اکثر آنها دچار بیماری های جسمی و روانی شده اند و برخورد پلیس ترکیه با آنها به شدت خشن است. در پایان تظاهرات گروه های ترک سازمان دهنده اعلام کردند از این پس ماهی یک بار چنین تظاهراتی برگزار خواهد شد و این کار تا زمانی که یابانچی شعبه تعطیل شود، ادامه خواهد داشت.

دربای سیاه در عصیان است

«دربای سیاه در عصیان است» نام یک گروه کوچک آنارشویستی _ ضد ناسیونالیستی ترک است که در برگزاری نشست استانبول بسیار فعالانه حضور داشت و نیز در برگزاری چند تظاهرات فروم. این گروه خودش را در کافه ی کوچکی به نام «کافه» 260 در پس کوچه های خیابان استقلال سازماندهی می کند و مقداری از سود کافه را هم به عنوان کمک برای ارتش آزادیبخش زاپاتیست ها می فرستد. در این کافه علاوه بر ابزار ویژه ی تظاهرات نظیر بلندگو و پلاکارد، تعداد زیادی نشریه و بیانیه نیز روی میزها و در دسترس عموم قرار دارد و هر زمانی که سری به این کافه بزنید با نیروهای داوطلبی مواجه خواهید شد که در کافه کار می کنند. فضای آلترناتیو در ترکیه در چنین مکان هایی در حال شکل گرفتن است.

ترکیه از آن ترک ها نیست

حضور آشکار کردها در همه ی چند تظاهرات حاشیه پی فروم نیز شاید اتفاق بی سابقه بی در ترکیه باشد. تعداد زیادی از مادران کشته گان کردستان ترکیه با روسری های سفید و عکس فرزندانشان در مارش زنان و نیز تظاهرات بزرگ فروم شرکت کردند. تنها گروهی که به شدت توسط نیروهای پلیس ضدشورش و نیروهای امنیتی لباس شخصی کنترل می شدند، صف تظاهرات کننده گان کرد بود که شعار می دادند: «ما صلح و آرامش می خواهیم». در روز آخر فروم بود که یکی از برگزارکننده گان اعلام کرد به تحریک احزاب دست راستی ترکیه قرار است از سازمان دهنده گان فروم به دلیل حضور کردها در مراسم شکایت شود. بلافاصله بعد از اتمام نشست استانبول نیز «حزب چپ ترکیه» به رهبری بلنت اجویت و متحد بلافصل سوسیال دموکرات های اروپایی کمپینی برای اجرای حکم اعدام عبدالله اوچالان راه انداخت و اعضای خود را به خیابان ها فرستاد تا برای اجرای این حکم امضا جمع کنند. آنها شعار می دادند: «ترکیه از آن ترک هاست» یعنی خواسته بی که با حضور کردها پوچی آن ثابت شده بود.

دربای پرچم های سرخ

تظاهرات بزرگ فروم اجتماعی اروپا در روز سوم ژوئن پایان بخش رسمی نشست استانبول بود. هزاران نفر از کشورهای مختلف و با شعارهای گوناگون در کنار هم خیابان های استانبول را زیر پا گذاشتند تا نشان دهند هنوز هستند کسانی که برای ساختن جهان دیگری که ممکن است مبارزه می کنند. از مارکسیست _ لنینیست ها تا اتحادیه های کارگری، از تروتسکیست ها تا مائوئیست ها، از آنارشویست ها تا فمینیست ها، از مدافعان حقوق همجنس گرایان تا فعالان محیط زیست، از چریک های سابق تا شبکه های جوانان آلترناتیو همه و همه در کنار هم به خیابان آمدند و رویای جهانی دیگر را صیقل زدند. آری جهان دیگری هنوز ممکن است.

